



smartbalkansproject.org  
info.BIH@smartbalkansproject.org



# **Raport me Rekomandime Harmonizimi i Legjislacionit Shqiptar me Konventën për të e Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara Aksesueshmëria Pjesëmarrja në Jetën Publike dhe Politike**

## **RAPORT LEHTËSHT I LEXUESHËM**

Formati lehtësisht i lexueshëm, përmban informacion të shkruar në mënyrë të thjeshtë me qëllim që të mund të kuptohet lehtësisht nga personat me aftësi të kufizuara psiko sociale dhe gjithë njerëzit e tjerë.

Mund të gjeni më tepër informacion në lidhje me formatin lehtësisht i lexueshëm në [www.inclusion-europe.eu/easy-to-read](http://www.inclusion-europe.eu/easy-to-read).



Botim i Fondacionit Shqiptar për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara  
RR. "Bogdanëve", Nr19, Tiranë Tel/Fax:+3554269426  
[www.adrf.al](http://www.adrf.al)  
E-mail: info@adrf.al;

Disa nga figurat e këtij materiali janë prodhuar nga "Inspired Services Publishing Ltd" Ky raport u përgatit me mbështetjen e projektit rajonal "SMART Balkans – Shoqëria civile për vlera të përbashkëta në Ballkanin Perëndimor" të zbatuar nga Centar za promociju civilnog društva (CPCD), Qendra për Kërkim dhe Krijim Politikash (CRPM) dhe Instituti për Demokraci dhe Ndërmjetësim (IDM) dhe i mbështetur financiarisht nga Ministria e Punëve të Jashtme Norvegjeze (NMFA). Përmbajtja e është përgjegjësi vetëm e zbatuesve të projektit dhe nuk pasqyron domosdoshmërisht pikëpamjet e Ministrisë së Punëve të Jashtme Norvegjeze (NMFA)

---

## **HYRJE**

Ky është versioni i shkurtë i raportit me rekomandime.

Rekomandimet nga ky raport janë nxjerre nga analiza lidhur me Harmonizimin e Legjislacionit të Shqipërisë me KDPAK në sektorin e aksesueshmërisë dhe Pjesëmarrjes në Jetën Politike dhe Publike.

Informacioni për këto rekomandime bazohen në kontributet e:

- Grupeve të punës për aksesueshmërinë dhe pjesëmarrjen në jetën politike dhe publike;
- Takimeve online të grupeve të punës në nivel kombëtar dhe rajonal;
- Organizatave të Personave me Aftësi të Kufizuara dhe të aktivistëve me Aftësi të Kufizuara; Takimin dhe kontributet individuale të PAK;

Rekomandimet janë të përgjithshme dhe specifike bazuar në 2 sektorët ku u fokusua analiza e legjislacionit.

Rekomandimet i drejtohen institucioneve të Shqipërisë si udhërrëfyes për adresimin e çështjeve të aftësisë së kufizuar në këto sektorë.

Rekomandimet do t'ju shërbejnë organizatave dhe personave me aftësi të kufizuar për të avokuar dhe lobuar tek institucionet publike.

### **Aksesueshmëria**

#### **Rekomandimi i përgjithshëm 1**

Institucionet në Shqipëri me legjislacion duhet të sigurojnë dhe garantojnë qasje gjithëpërfshirëse për të gjithë personat me aftësi të kufizuar.

#### ***Rekomandime specifike:***

1.1 Akte ligjore për akses të barabartë në mjedis, si në sektorin publik ashtu dhe privat. Kjo nënkupton akte ligjore, që adresojnë aksesueshmërinë në:

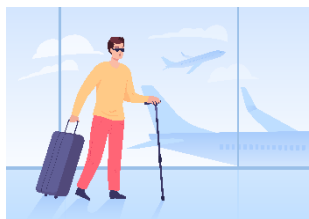
- rrugë, trotuare, qendra qyteti, hapësirat publike dhe të institucioneve, parqe, qendra shëndetësore, spitale, vendet për rekreacion, shkolla, objekte kulturore, turistike, parkingje, hyrje në ndërtesa.



1.2 Akte ligjore për transportin e aksesueshëm dhe gjithë infrastrukturën që ka lidhje me transportin;

Kjo nënkupton, akte ligjore që adresojnë:

- transportin publik dhe individual; objekte ndihmëse; infrastruktura urbane; informimi dhe komunikimi brenda objekteve ndihmëse të përbashkëta dhe mjeteve të transportit; informacioni dhe komunikimi dixhital etj.





1.3 Akte ligjore për fushën e informimit dhe komunikimit për shërbimet e institucioneve publike dhe private, përfshirë edhe shërbimet që i ofrohen publikut përmes mediave, internetit, mediave sociale.



1.4 Akte ligjore për akses në komunikim dhe shpërndarje informacioni për publikun e gjerë; qasje e plotë në sektorin publik, portale (ëeb) dhe aplikacione (apps); disponueshmëri e informacioneve qeveritare në formate të aksesueshme për të gjitha llojet e aftësisë së kufizuar.

Kjo nënkupton, përdorimin e gjuhës së shënjave, shkrimin Braille, shtypjen me gërma të mëdha dhe me figura e në gjuhë të thjeshtë për tu kuptuar, tekst në audio.



1.5 Akte ligjore që adresojnë aspektet e TIK (Teknologjia Informacionit dhe Komunikimit) Qasje në teknologji: radio, televizion, satelit, telefona, linja fikse, kompjuter, pajisje dhe softuer të rrjetit, internetit.

1.6 Akte ligjore për qasjen në shërbimet publike; institucione që ofrojnë shërbime me prioritet; shërbimet e urgjencës; plane evakuimi dhe strehimi.

Kjo nënkupton, akte ligjore që adresojnë:



- kujdesin shëndetësor, edukimin/arsimin, energjinë, shërbime ligjore, telekomunikacionin, transportin, infrastrukturën, planifikimin urban, shërbimet e emergjencës, furnizimin me ujë, mbrojtjen e ambientit, shërbimet sanitare, postare, të rekreacionit, programet ekonomike dhe të agrikulturës, shërbimet sociale, ndërtesat publike, ...etj.

## **Pjesëmarrje në jetën publike dhe politike**

### **Rekomandim i përgjithshëm 2.**

Institucionet në Shqipëri me legjislacion sigurojnë dhe garantojnë pjesëmarrje publike dhe politike të personave me aftësi të kufizuar.



### ***Rekomandime specifike:***

2.1 Akte ligjore për pjesëmarrje efektive në procese zgjedhore, votime; garantimin e të drejtës për tu zgjedhur - për të zgjedhur.

Kjo nënkupton, akte ligjore që adresojnë:

- Zbatimin e aksesueshmërisë: në procedura votimi, mjedise votimi, objekte dhe materiale, regjistrimi në votime, ushtrimi i të drejtës së votës, ankimimi, zotërimi i zyrave dhe funksioneve publike, pjesëmarrja e PAK në aktivitetet dhe administrimin e partive politike,





kandidimi në zgjedhje, zgjedhja, mundësimi i zhvillimit të fushatave elektorale, etj.

2.2 Përcaktimin e masave afirmative ( kuota,..) për përfshirjen e PAK në lista zgjedhore, në fushata, në pozita dhe funksione publike.

2.3 Akte ligjore që sigurojnë dhe garantojnë përfaqësimin e PAK në nivele ndërkombëtare, kombëtare, rajonale dhe lokale.

Përkrahjen logjistike dhe materiale për përfaqësim dhe pjesëmarrje.

### **Infrastruktura Insitucionale**

#### **Rekomandimi i përgjithshëm 3.**

Krijimi i infrastrukturës institucionale, kombëtare dhe lokale, për zbatimin e legjislacionit të Shqipërisë për PAK sipas standardeve të KDPAK.

#### ***Rekomandime specifike:***

3.1 Krijimi/funksionalizimi i infrastrukturës institucionale të detyrueshme në nivel kombëtar:

- e cila do të merret me zbatimin e legjislacionit për PAK, dhe
- do të ofronte këshilla dhe raporte lidhur me zbatimin e tij.

3.2 Krijimi/ funksionalizimi i infrastrukturës institucionale të detyrueshme në nivel lokal:

- e cila do të adresonte çështjet e aftësisë së kufizuar,



- kujdesej për monitorimin dhe zbatimin e legjislacionit.

3.3 Krijimi i mekanizmave institucional të përhershëm për matjen e progresit, në nivel kombëtar dhe lokal.

3.4 Ngritja e kapaciteteve të burimeve njerëzore për monitorimin dhe zbatimin e Konventës.



#### **Sistemi i Vlerësimit Kombëtare për AK Rekomandimi i përgjithshëm 4**

Kryerja e analizës së vlerësimit nga një sistem i vlerësimit kombëtar për standardet e aftësisë së kufizuar, nga ekspertët.

##### ***Rekomandime specifike:***

Analiza të përfshijë:

- Statistika për Persona me Aftësi të Kufizuara sipas llojit të aftësisë së kufizuar;
- Vlerësimi i legjislacionit sipas qasjes bazuar në të drejtat e njeriut;
- Përfshirja dhe pjesëmarrje e Personave me Aftësi të Kufizuara në vlerësim;
- Promovimi i qasjes me Personat me Aftësi të Kufizuara në qendër të analizës;
- Përfshirje dhe pjesëmarrje e detyrueshme e Personave me Aftësi të Kufizuara në mekanizma për vlerësim dhe monitorim;

- Vlerësim gjithëpërfshirës për llojin e ndërhyrjeve në legjislacion;
- Caktimi i prioriteteve;
- Hartimi i një plani të veprimit për e ndërhyrjet në legjislacion;
- Krijimi i mekanizmave për kontroll të cilësisë dhe monitorim.

### **Alokimi i Buxhetit**

#### **Rekomandimi i përgjithshëm 5**

Alokimi i buxhetit të mjaftueshëm për zbatimin legjislacionit gjithëpërfshirës, për jetesë të pavarur dhe pjesëmarrje të plotë në të gjitha aspektet e jetës.

#### ***Rekomandime specifike:***

5.1 Krijimi i standardeve për shpërndarjen e buxhetit publik në të gjitha sektorët.

Kufizimi i shpërndarjes së buxhetit publik për shërbimet dhe programet që janë në kundërshtim me politikat gjithëpërfshirëse.

5.2 Të krijohet një kod buxhetor në baza vjetore për OPAK-ut që ofrojnë shërbimet për këtë komunitet.

5.3 Të financohet përfaqësimi i organizatave të personave me aftësi të kufizuara në forume, organizata, institucione në nivel rajonal dhe ndërkombëtar.

### **Përfshirja e Persona me Aftësi të Kufizuara në grupe pune**

#### **Rekomandimi i përgjithshëm 6.**





Persona me Aftësi të Kufizuara PAK dhe OPAK, të përfshihen në grupe punuese për hartimin, ndryshimin, plotësimin e legjislacionit për personat me aftësi të kufizuar.

### **Përmbledhje**

Rekomandimet kanë për qëllim tu mundësojnë institucioneve për të orientuar përpjekjet për harmonizimin e legjislacionit të Shqipërisë me KDPAK.

Organizatat e personave me aftësi të kufizuar përmes avokimit, lobimit, ekspertizës të lehtësojnë procesin e hartimit të legjislacionit konform Konventës.

AK - Aftësia e Kufizuar

KDPAK-Konventa për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuar

PAK - Persona me Aftësi të Kufizuar

OPAK-Organizata të Personave me Aftësi të Kufizuar